

FORSLAG NR. 184 – Innstilling nr. 107

Vedtatt av landsmøtet 3.12.21

Mer regulering av dagligvarekjedenes makt

Reduser dagligvarekjedenes makt. Det norske dagligvaremarkedet kontrolleres av tre matvarekjeder, som deler over 90 prosent av markedet. I tillegg kontrollerer de logistikken i store deler av verdikjeden og varesortiment i butikkene.

Verdikjeden er også preget av vertikal integrasjon gjennom dagligvarekjedenes kontroll av produksjonsbedrifter, logistikk- og grossistlager og detaljhandel. Denne maktkonsentrasjonen gir dagligvarekjedene full kontroll over utvikling i bransjen. Dagligvarekjedene kan ta ut ekstra profitt i flere ledd og kan dermed ta ut større profitt i verdikjeden som helhet. Konsekvensen av dette er lavere innovasjonstakt og utvikling i næringsmiddelbedriftene. Dette er en trussel mot fremtidsrettede arbeidsplasser i mat- og drikkevareindustrien.

Maktforholdene må reguleres. Det er bra at vi har fått et Dagligvaretilsynet, men NNN mener at tilsynets rolle, mandat og ressurser må styrkes. Dagligvarekjedenes inntreden i produksjons- og foredlingsleddet forstyrrer maktbalansen og fordeling av verdiskapingen. Dagligvarekjedene produserer i større grad egne merkevarer og kan gi disse god plassering i butikk til fordel for andres produkter. I tillegg til å svekke norsk næringsmiddelindustri, fører det til færre valgmuligheter for kunden.

Kjedenes egne merkevarer. NNN mener myndighetene må være oppmerksomme på vertikal integrasjon og konsentrasjon av kjedemakt. Egne merkevarer (EMV) må ikke få en så dominerende stilling at de presser ut andre aktører og hindrer innovasjon. NNN har mange medlemmer som produserer EMV-produkter. Selv om NNN har vært kritisk til dagligvarekjedenes bruk av EMV i forhandlingssituasjon, mener vi ikke at disse produktene er dårlige. Det er kjedenes måte å bruke EMV-produktene i forhandlingssituasjon som ikke er bra for dagligvaremarkedet som helhet. De tre dagligvarekjedenes dominans er blitt tydeliggjort de siste årene, hvor vi ser at merkevarene taper i kampen mot kjedenes EMV-produkter. NNN mener forhandlinger mellom partene må være rettfærdige og transparente.

Dagligvarekjedene styrer også distribusjonen. De har uttalt at de ønsker å overta all distribusjon fra leverandørene. De presser leverandørene til å gi fra seg kontrollen og valgmulighetene på logistikk/distribusjon gjennom delisting, vareplassering og kryss-subsidiering. Forhandlingene mellom leverandører og dagligvarekjeder må være uavhengig av valg av grossist og distributør. NNN mener at det beste for maktforholdene i verdikjeden er en åpen konkurranse om pris og kvalitet på grossist- og distribusjonstjenester, og ingen bindinger til valg av grossist. En kobling reduserer reell konkurranse, vanskeliggjør innsyn og hindrer nyetablering.

NNN LANDSMØTE 2021

NNN krever:

- At Dagligvaretilsynet må tilføres tilstrekkelig og økte ressurser til tilsyn, overvåking og kontroll.
- At overvåking av utilbørlig press på logistikk og distribusjon må være en del av tilsynets mandat.
- Tilstrekkelig med ressurser til overvåking og kontroll av den vertikale integrasjonen i bransjen.
- At kjedenes egne merkevarer må reguleres slik at det ikke blir ubalanse i forholdet mellom dagligvarekjedene og leverandører. Alle produkter må merkes med opprinnelsesland og produksjonssted.
- At forhandling mellom leverandører og dagligvarekjeder må være uavhengig i forhold til valg av grossist og distributør.